

LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING

Ny landskapslag om rätt att utöva näring

1995-96

nr 6

FÖRSLAG

Landskapsstyrelsen föreslår att lagtinget antar en ny landskapslag om rätt att utöva näring, istället för den landskapslag om rätt att utöva näring lagtinget antog den 8 juni 1995 och som Republikens president förordnade att förfalla den 13 oktober 1995.

Den föreslagna lagtexten överensstämmer innehållsmässigt med den tidigare antagna lagen, dock så att lagtexten kompletterats så att den överskridning av lagstiftningsbehörigheten som Republikens president konstaterat inte kvarstår.

I den föreliggande framställningen ingår inte någon motivering till själva lagen utan landskapsstyrelsen hänvisar till denna del till den tidigare överlämnade framställningen (nr 40/1993-94).

Lagen föreslås träda i kraft så fort som möjligt.

MOTIVERING

1. Förslagets tidigare behandling

1.1. Landskapsstyrelsen och lagtinget

Landskapsstyrelsen överlämnade den 19 maj 1994 till lagtinget ett förslag till ny landskapslag om rätt att utöva näring (nr 40/1993-94).

Lagtinget beslöt den 8 juni 1995 att anta en landskapslag om rätt att utöva näring.

1.2. Republikens president

Republikens president förordnade den 13 oktober 1995 landskapslagen om rätt att utöva näring att förfalla i sin helhet (bilaga 1).

Presidenten hänvisar i sitt meddelande till Ålandsdelegationens och Högsta domstolens utlåtande över landskapslagen (bilaga 2 och 3). Av Högsta domstolens utlåtande framgår att en majoritet av domstolens medlemmar anser dels att lagtinget överskridit sin lagstiftningbehörighet eftersom beslutet står i strid med ett internationella fördrag, det s.k. Ålandprotokollet, dels att det finns ett starkt stöd för uppfattningen att kontrollen av de begränsningar i landskapets lagstiftningsbehörighet som följer av interantionella fördrag är en del av lagstiftningskontrollen enligt självstyrelselagen.

Det s.k. Ålandsprotokollet, som fogats till fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen och som innehåller vissa särbestämmelser som skall tillämpas beträffande Åland, innebär bland annat att bestämmelserna i EG-fördraget inte skall hindra en tillämpning av de bestämmelser som gäller på Åland den 1 januari 1994 om inskränkningar i etableringsrätten och rätten att tillhandhålla tjänster för fysiska personer utan hembygdsrätt samt juridiska personer. En strängering av dessa bestämmelserna får dock inte göras.

Den konflikt med Ålandprotokollet som Republikens president hänvisar till består av att rätten att idka jordbruk eller fiske, som enligt den lag som tillämpades den 1 januari 1994 i landskapet inte krävde varken anmälan eller tillstånd, i den nya lagen inskränkts för den som inte har hembygdsrätt eller har varit bosatt i landskapet under minst fem år så att rätten förutsätter en av landskapsstyrelsen beviljad näringsrätt.

Eftersom behörigheten överskridits genom att lagtinget utelämnat en bestämmelse har lagen inte kunnat förordnas att förfalla endast till den del som utgör en behörighetsöverskridning, utan hela landskapslagen har förordnats att förfalla.

2. Landskapsstyrelsens förslag med anledning av Republikens presidents meddelande

Landskapsstyrelsen konstaterar att en sådan lagstiftningskontroll som Republikens president utövat i behandlingen av landskapslagen om rätt att utöva näring, innefattande en kontroll av begränsningar som följer av internationella avtal, inte tidigare varit bruklig. Landskapsstyrelsen ställer sig tveksam till riktigheten i att Republikens president utsträcker lagstiftningskontrollen till att omfatta även konflikter med

internationella fördrag eftersom en sådan kontroll inte föreskrivs i Självstyrelselagen för Åland. Landskapsstyrelsen noterar även att det enligt Romfördraget endast är EU-domstolen som har rätt att tolka de bestämmelser som ingår i EG-rätten.

Landskapsstyrelsen konstaterar dock att den inskränkning i rätten att idka fiske och jordbruk som ingick i den lag lagtinget antagit kan anses innebära en inskränkning av etableringsrätten jämfört med den situation som var rådande i landskapet den 1 januari 1994. Landskapsstyrelsen föreslår därför att rätten att idka fiske och jordbruk i landskapet, såsom enligt den nu gällande lagen, inte skall begränsas.

Landskapsstyrelsen föreslår att lagtinget antar följande lag.

LANDSKAPSLAG om rätt att utöva näring

I enlighet med lagtingets beslut stadgas:

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag finns bestämmelser om rätten att utöva näring i landskapet Åland.

Utöver vad som stadgas i denna paragraf skall lagen inte tillämpas ombord på fartyg som är registrerade i landskapet och som huvudsakligen färdas i internationell trafik.

Den som utövar näring på ett fartyg som avses i 1 mom. skall vara myndig och inte vara försatt i konkurs.

Den som inleder näringsutövning på ett fartyg som avses i 1 mom. skall anmäla detta till landskapsstyrelsen innan verksamheten inleds.

2 §

Näringsutövning

Med näringsutövning avses i denna lag fortsatt verksamhet som avser ekonomiskt förvärv och som är självständig, förenlig med god sed och tillåten i lag.

2 kap.

Rätt att utöva näring

3 §

Näringsrätt med stöd av lag

Myndiga fysiska personer som inte är försatta i konkurs och som har hembygdsrätt eller utan avbrott har varit bosatta i landskapet under minst fem år har rätt att utöva rörelse eller yrke som näring i landskapet.

Om omyndigas rätt att utöva näring i vissa fall stadgas i rikslagstiftningen.

4 §

Beviljad näringsrätt

Myndiga fysiska personer som inte är försatta i konkurs men saknar hembygdsrätt och inte utan avbrott varit bosatta i landskapet under minst fem år samt juridiska personer kan av landskapsstyrelsen, då skäl föreligger och efter prövning i varje enskilt fall, beviljas rätt att utöva näring.

Juridiska personer som har hemort i landskapet och vars samtliga bolagsmän eller styrelsemedlemmar har hembygdsrätt eller utan avbrott har varit bosatta i landskapet under minst fem år kan inte utan särskilda skäl förvägras näringsrätt.

Näringsrätten kan avse viss tid eller viss näring och kan beviljas på villkor som landskapsstyrelsen anser nödvändiga.

Landskapsstyrelsen skall föra ett register över beviljade näringsrätter.

5 §

Näring till självförsörjning

Utan hinder av vad som bestäms i 3 och 4 §§ har var och en rätt att utöva näring utan annat biträde än make eller egna omyndiga barn och utan att använda affärslokal, kontor eller något annat särskilt driftsställe.

6 §

Fiske och jordbruk

Utan hinder av vad som bestäms i 3 och 4 §§ har var och en rätt att idka fiske och jordbruk.

7 §

Näringsidkares filialverksamhet

En näringsidkare vars huvudrörelse finns utanför landskapet och som inrättar en avdelning eller filial i landskapet skall ha näringsrätt som avses i 4 §.

Även en näringsidkare som utsträcker sin näringsverksamhet till landskapet så att vara eller tjänst mot ersättning säljs till enskilda konsumenter eller till en väsentlig del produceras inom landskapet, utan att egentlig avdelning eller filial inrättas i landskapet, skall ha näringsrätt som avses i 4 §.

Om skyldighet för en rörelsens föreståndare att på rörelsens vägnar svara i rättegång som föranleds av rörelsen stadgas i rikslagstiftningen.

3 kap.

Reglementering av näring

8 §

Näringstillstånd

Genom landskapslag kan fastställas en skyldighet att ansöka om tillstånd hos landskapsstyrelsen för utövande av viss näring.

9 §

Näringsanmälan

Genom landskapsförordning kan fastställas en skyldighet att göra anmälan innan utövande av viss näring inleds.

10 §

Särskilda bestämmelser

Landskapsstyrelsen kan fastställa särskilda bestämmelser för utövande av viss näring.

11 §

Grundanmälan

Om skyldigheten för juridiska personer samt enskilda näringsidkare att göra

grundanmälan till patent- och registerstyrelsen innan verksamheten inleds stadgas i handelsregisterlagen (FFS 129/79).

4 kap. *Kompletterande bestämmelser*

12 §

Anvisningar om varas användning eller funktion

En näringsidkare är skyldig att se till att de varor han säljer har tydliga anvisningar om varans användning och funktion. Anvisningarna skall vara skrivna på svenska eller framställda i bild.

Den skyldighet som avses i 1 mom. föreligger inte om det är uppenbart att upplysningar om varans användning eller funktion inte behövs eller om det kan anses skäligt att köparen nöjer sig med muntliga anvisningar. I sistnämnda fall är näringsutövaren skyldig att ge de anvisningar som behövs.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas inte på näringar som avses i 27 och 29 §§ självstyrelselagen.

Skäliga kostnader för åtgärder som föranleds av den skyldighet som avses i 1 mom. skall ersättas med medel som beviljats genom anslag i landskapets budget.

13 §

Straffbestämmelser

Den som utövar näring utan att ha näringsrätt eller tillstånd, utan att ha gjort näringsanmälan eller i strid med särskilda bestämmelser för utövande av viss näring eller som inte fullgör sin skyldighet enligt 11 § skall för *brott mot bestämmelserna om rätt att utöva näring* dömas till böter eller fängelse i högst 6 månader.

14 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

Genom denna lag upphävs

- 1) landskapslagen den 10 april 1957 om rätt att idka näring i landskapet Åland (11/57),
- 2) landskapslagen den 4 april 1963 om rörlig handel (9/63),
- 3) landskapslagen den 27 februari 1943 angående handel i öppen butik med begagnade varor samt skrot och lump (10/43),
- 4) landskapslagen den 13 september 1994 om tillämpning i landskapet Åland av förordningen om inkvarterings- och förplägnadsrörelser (67/94) samt
- 5) landskapslagen den 13 september 1994 om tillämpning i landskapet Åland av förordningen om fastighetsmäklare (71/94).

Mariehamn den 31 oktober 1995

L a n t r å d

Ragnar Erlandsson

Lagberedningssekreterare

Lotta Wickström-Johansson